

carnifices immisit, sed serpentes ignitos. Omnia autem hæc in figura contingebant, per hoc namque nos Christiani docemur, quod si quando Manna Eucharisticum fastidierimus, datus si nos Deus serpentibus infernalibus in prædam, unde opportunum est illud Dionysii Carthusiani in prædictum Numerorum locum scribentis, salutare monitum¹: « Non nobis vertatur, » inquit, « in nauseam panis cœlestis, refectio spiritualis, alioquin Deo justissime permittente invadent, intoxibunt, occident nos serpentes igniti, passiones mortiferae, tela nequissimi ignea et spiritus infernales. » Neque id mirum est, cum enim cœlesti hoc præsidio destitutus simus, dæmonis insidias evadere non poterimus. Nam ut S. Gregorius ad Massilienses scribit²: « Inter cætera arma, quæ contra principem mundi, Deo favente, Ecclesia contulit; potissimum est, ut corpus Domini frequenter acciperent. »

5. — Medicorum aphorismus est per experientiam authenticatus, quod scilicet « omnis nauseatio sit mala, panis autem pessima; » quando enim infirmus aliquis ad eum usque infirmitatis statum pervenit, ut omnium ciborum, quantumvis sint delicati, speciatim vero panis nauseam patiatur pessimum hoc est desperatae salutis indicium: eodem quoque modo nobis in proposito nostro ratiocinari licet. Quod enim aliquis alienus sit a proprii corporis maceratione, per cilicia, catenas ferreas, jejunia infligenda, quod mortificationes ab aliis impositas invititus recipiat, quod ad elemosynam erogandam, exhibendamque pauperibus compassionem durus sit et inhumanus, quod ad manifestanda confessario propria sceleram repugnantiam habeat, hec omnia quidem certa sunt exiguae pietatis et timoris Dei indicia: at vero aliquem panem Angelorum et lautam paradisi mensam fastidire et nauseare, infallibile est mortis æternæ prognosticum, quia³ nisi manducaveritis carnem Filii hominis et liberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Isaiae, c. LXII, dicitur⁴: Juravit Dominus in dextera sua, et in brachio fortitudinis suæ: si dedero triticum tuum ultra, cibum inimicis, tuis, et si biberint filii alieni vinum tuum, in quo laborasti, quia qui congregant illud, comedent, et laudabunt Dominum, et qui comportant illud, bibent in atris sanctis meis. Quæ verba Molina tract. 7, de sacerdot., cap. II § 3, contra illos exponit, qui corpus Domini sumere contemnunt et negligunt. Deus enim illis, medio juramento, protestatur, quod vinum suum, id est, suum sacratissimum sanguinem nequaquam datus sit illis, qui ipsum suo opportuno tempore sumere neglexerunt. Convivium a rege Assuero preparatum, sacrum illud prænotat convivium, de quo canimus⁵: « O sacrum convivium in quo Christus sumitur; » ac pro-

¹ DION. CART. — ² S. GREGOR., in Reg. — ³ JOAN., VI, 64. — ⁴ ISAIAH, 1, 12.

inde sicuti regina Vasthi, eo quod ad hoc convivium invitata, venire renuit ex consensu regii consilii, diademate regio spoliata, atque ex thalamo regis extrusa, ex regina serva et ancilla facta fuit; ita quoque justo Dei suppicio, animæ, quæ huic convivio accumbere renuant, reprobabuntur a regno celorum.

6. — Sacrum concilium Tridentinum hanc frequentis communionis sollicitudinem efficacioribus verbis exprimere non poterat, quam dum ait¹: « Paterno affectu admonet sancta Synodus, hortatur, rogat et obsecrat per viscera misericordia Dei nostri, ut omnes et singuli, qui Christiano nomine censemur, in hoc unitatis signo, in hoc vinculo charitatis, in hoc concordiae symbolo, jam tandem aliquando convenienter et concordent, memoresque tantæ Majestatis et tam eximii amoris Iesu Christi Domini nostri, qui dilectam animam suam in nostra salutis pretium et carnam suam nobis dedit ad manducandum, hæc sacra mysteria corporis et sanguinis ejus, ea fidei constantia, et firmitate, ea animi devotione, ea pietate, et cultu credant, et venerentur, ut panem illum supersubstantialem frequenter suscipere. » S. Carolus Borromeus instructionem, contextens, ministris verbis Dei proponendam, ita inter cætera scribit²: « Sanctissimæ Eucharistiae frequentiam esse fructuissimam, et maxime commendandam, rationibus multis, et sacræ Scripturæ testimoniis comprobabit. » Non sine mysterio Sapientia Incarnata sacramentum hoc sub speciebus panis et vini instituere voluit, siquidem quævis alia materia comedibilis nauseam nobis facile creare potest, excepto pane et vino; numquam enim homo per totum vitæ suæ decursum illa fastidit, imo nullum cibum frequentius sumit in sui nutrimentum, quam panem et vinum. Panis ab Ecclesiastico his verbis describitur³: Panis egentium, vita pauperum est, qui defraudat illum, homo sanguinis est; quibus verbis licet quoad sensum litteralem ad illos alludat operarios, qui mercede sua defraudantur, quia cum se ex sudoribus suis sustentare nequeant, fame mori coguntur; in sensu tamen spirituali alludere videtur ad panem Eucharisticum, qui pauperibus et humilibus distribuitur: « Manducat Dominum pauper, servus et humilis; » quisquis igitur hoc pane animam suam, per rariorem communionem, defraudat, sibi ipsi mortem infert spiritualem; ideoque dicitur: Nisi manducaveritis carnem, etc. Quare et S. Bonaventura, alia inter rarae communionis damna, hoc quoque censere non dubitat inquiens⁴: « Vires spirituales perdit; quilibet enim, qui est sine mortali, est membrum corporis mystici; mem-

¹ Conc. Trid., sess. 13 — ² Act. Eccl. Med., p. 4. — ³ ECCL., XXXIV, 25. — ⁴ S. BON., de Comp. Th. ver.

« brum autem debet sustentari alimento corporis Christi veri, alioquin efficit aridum, sicut corporeum membrum, ad quod non transmittitur corporalis cibi nutrientum. »

7. — S. Paschasius illa Salvatoris verba considerans¹: Putres vestri manducaverunt manna in deserto; et mortui sunt; qui manducat hunc panem, vivet in æternum, talem ex iis dedit consequentiam: ergo corpus Christi manducans, a morte exemptus erit? sibique respondens ait²: « Morieris mur sane, sed non sicut illi in anima; non propter hanc vitam, ne moriamur temporaliter, sed propter æternam, caro Christi et sanctus cuius sumitur spiritualiter. » Insuper in hujus panis virtute, corpus ad vitam resuscitabitur immortalem, dicente Christo: Et ego resuscitabo eum in novissimo die; ubi S. Bonaventura ait³: « Tam secundum spiritum, quam secundum corporis, ait Augustinus. » Cum igitur tam animæ quam corporis vitam ille nobis impertiatur, quæ obsecro, tanta nostra est insania, ut ipsum fastidiamus? Unde et Albertus Magnus ait⁴: « Sic ut dicitur (Gen., xix), sedes animæ, quæ principium et causa est vitæ, in sanguine est, et ideo Spiritu Christi non vivit, qui purissimo sanguini ejus non est satiatus. » Porro Salmeron ad quamdam in hæc verba respondet objectionem, inquiens⁵: « Si dicas, si gratiam habes, cur ad sacramentum participandum accidis? respondebo et pariter objiciam; si vivis, quorsum edis? inquires, ne vitam perdat: eadem ratione et ego subjungam; pane vitæ pascor, ne gratiam, quæ in me est, amittam, non ita etiam lucernæ oleum infundis, ne propter olei defectum extinguiatur; deinde non tantum ne gratiæ jacturam faciam, ad hunc cibum accedo, sed ut etiam gratiam corroborare et perficere valeam. » Unde lamentabatur David⁶: Defecerunt, sicut fumus dies mei, et ossa mea, sicut crevum aruerunt, percussus sum, ut fœnum, et aruit cor meum. Ast unde tantam putatis processisse ariditatem? ipsem respondet, inquiens: Quia oblitus sum comedere panem meum; quæ verba S. Bonaventura discutiens, ait⁷: « Defectu istius manducationis (sacramenti scilicet Eucharistiae) deficit vita. »

8. — S. Thomas de Villanova eidem insistens argumento, « quid de corpore cordis quotidie conquereris, » ait⁸, « numquid non legisti: aruit cor meum, quia oblitus sum comedere panem meum? » S. autem Augustinus, a D. Bonaventura citatus, aliud rare communionis inconveniens insinuat, dum ait: « Vices Deo non repedit; verecundum est, illi hospitium denegare, qui solet omnem

¹ JOAN., VI, 49. — ² S. PASCHAS., de Corp. et Sang. Dom. — ³ S. BONAV., ib. — ⁴ ALBERT. MAGN., in Gen. — ⁵ SALM., t. IX, tr. 40. — ⁶ Ps. CI, 5. — ⁷ S. BONAV., ib. — ⁸ S. THOM. DE VILL., conc. I in die Corp. Christi.

« pulsantem admittere. » Notat seraphicus Bonaventura, Raab meretricem salvatam fuisse, ob datum exploratoribus populi Dei hospitium; unde hanc deducit consequentiam¹: « Si Raab salvata est, quia suscepit nuncios Domini, multo magis qui ipsum suscepit. » Terribilis omnino est illa, quondam a Christo S. Brigitta facta revelatio, contra illos, qui Eucharistiam magis quam venenum respunnt et abhorrent. Porro supplicia talibus imminentia et a Christo in dicta revelatione comminata, sunt hæc sequentia: « Nunc igitur, inquit Christus, « per unam viam eis incognitam, veniam cum potentia Deitatis meæ, vindictam contemptoribus meæ humanitatis inferendo. Et « sicut ipsi mihi tria obstacula in viis suis, ne ad ipsos ingrediar, paraverunt, ita et ego alia tria ipsi parabo, quorum amaritudinem vivi et mortui sentient. Lapis itaque meus, est mors subita et improvisa, quæ sic eos conteret, quod omnia, quæ habent ad jucunditatem suam, hic remanebunt, et sola anima ad judicium meum venire compelletur; nunquam gustabunt bonitatem meam, qui eos redemi. Fovea mea est inferni tenebrosa obscuritas, in quam cadent; omnes Angeli mei in cœlo et omnes Sancti condemnabunt eos, omnesque dæmones, omnesque animæ in inferno maledicent eis. »

DISCURSUS XLIV.

DE USU PRIMORUM FIDELIUM, PER ALIQUOD TEMPUS IN ECCLESIAM INTRODUCTO, CIRCA COMMUNIONEM PRIMITUS QUOTIDIANAM ET TANDEM FREQUENTISSIMAM; VARIA PROINDE FREQUENTIE HUJUS CONSIDERANTUR BONA, OMNIA UTILIA ET NECESSARIA.

IDEA SERMONIS. — 1. Per fractionem panis, intelligitur sumptio corporis Christi. — 2. In primitiva Ecclesia fidèles quotidie communabant. — 3. Quotidiana et frequentior communio asseritur ex Annalib. Eccles. — 4. Olim Prälati et Pastores fervide hortabantur ad frequentem Communionem. — 5. Omnes S. Canones et Concilia in hoc conspirant frequentem communionem inculcandam esse. — 6. Cupiditas hujus cibi laudabilis est, necessaria vita spirituali. — 7. Frequentia S. Communionis suadetur a SS. Patribus et Doctoribus. Adducuntur utilissimi effectus et fructus S. Communionis.

Erant autem perseverantes in communicatione fractionis panis. Act., II, 42.

1. — S. Lucas de statu primitivæ Ecclesiæ, post Christi in cœlos ascensionem et descensum Spiritus Sancti in die Pentecostes, super sanctam illam

¹ S. BON., I. de Comp. theol.

congregationem factum disserens, primos Christianos in communione et continua panis Eucharistici frequentia perseverasse dicit. Et quidem tametsi Cajetanus, S. Lucam ibi de pane usuali et refecione corporali, quæ in communi fiebat, locutum fuisse crediderit, attamen Evangelistam de sacramento altaris intelligendum esse, ex versione Syriaca clare deducitur; siquidem illa legit: *in fractione Eucharistiae*; tum etiam, quia sacer textus de alimento, que sustentationem corporalem in communi dividebantur, paulo post his verbis loquitur: *frangentes circa domos panem*; præterea cum S. Lucas hæc verba simul cum predicatione, sive doctrina Apostolorum et oratione coniunxit, dicendo: *erant perseverantes in doctrina Apostolorum, et communicatione fractionis panis et orationibus, signum est manifestum, quod de pane spirituali et celesti locutus fuerit*. Eadem phrasim Eucharistiam a S. Paulo denominatam reperimus, quando ad Corinthios ita scribit¹: *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? Et panis quem frangimus nonne participatio corporis Domini est?* denique quando idem Evangelista discipulos, in Emmaus euntes, ex data illis sacratissimi corporis communicatione, Christum post resurrectionem suam cognovisse commemorat, eodem loquendi modo utitur, dicens²: *cognoverunt eum in fractione panis*.

2. — Porro consuetudo antiqua ab Apostolis et primorum fideli exemplo, in Ecclesiam introducta fuit, hanc mensam quotidie frequentandi, ac proinde nequaquam responda, sed pari cum devotione a nobis continuanda erit, ne ab iis penitus degenerasse videamur, nam ut Deus apud Jeremiah ait³: *Hæc dicit Dominus: state super vias, et videte, et interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, et ambulate in ea*. Tametsi Salvator noster cum humanitate sua ad dexteram Patris ascenderit, nihilominus eamdem pro stabilimento Ecclesiæ suæ et fideli suorum consolatione et nutrimento, modo quodam mirabili, hic in terris in sacramento altaris nobis relinquere voluit, ideoque ait⁴: *Ego vobiscum sum omnibus diebus, usque, etc., ubi bene observandum, quod Christus dixerit omnibus diebus; monstrando nimurum vehemens desiderium, quo quotidie in sacrificio incruento offerri et in sacra communione recipi cupiebat: omnibus diebus; ac proinde Christianos in primis Ecclesiæ crepundiis bene dirigere volens per Spiritum Sanctum, cordibus eorum recenter infusum, iis inspiravit, ut quotidie perseverarent et continuarent, in participatione panis hujus celestis et divini. Unde S. Bernardinus ait⁵: « In Ecclesia primitiva, quando fervor Dei flammescerat et devotio sanguinis Jesu Christi recenter effusi infidelium mentibus bul-*

¹ I COR., x, 46. — ² LUC., XXIV, 36. — ³ JER., VI, 16. — ⁴ MATT., XVII, 20. — ⁵ S. BERN., t. II, s. 54.

« liebat, statutum est, quod fideles quotidie sumerent Dominicum sacramentum, sicut patet, *Act., II, et de consec., dist. 2, cap. peracta* dicit Papa Calixtus, peracta consecratione omnes communient; secundo autem tempore, jam fervore diminuto, communicabant quidam quotidie et qui libet quilibet die Dominico. »

3. — Huic quoque frequenti communioni Annales Ecclesiastici testimonium perhibent¹, asserentes, quod per institutionem Apostolicam, continua communionis frequenta præcepta fuerit, quam postea S. Ignatius Martyr, qui post S. Petrum ad sedem Antiochenam assumptus fuit, magna cum sollicitudine suis recommendavit; in ejus probationem cardinalis Baronius adductum ex S. Luca, thematis nostri textum, opportune subiungit, quod primorum fideli exemplum quotidie communicandi, alios fideles deinceps prosecutos fuisse, ex multis Patribus tam latinis, quam græcis perspicue deducitur. Imo, quia multi ad sanctas illas congregations convenire, seque ad Ecclesiæ personaliter recipere, sive ex metu persecutionum, sive propter aliud impedimentum minime poterant, ne laudabilis et salutaris hic usus prorsus interiret, concessa est eis facultas, panem hunc sacramentalem in proprias domos suas secum deferendi, ubi illum summa cum reverentia custodiebant, indeque quotidie communicabant; idque illis per institutionem et auctoritatem Apostolicam permisum fuit, tametsi in progressu temporis, ob certas quasdam indecentias et abusus, hic usus tunc laudabilis prorsus abolitus fuit. Prosequitur idem Baronius hunc discursum, atque ex S. Hieronymo clare deducit, quod, quo sæculo sanctus hic doctor vixit, hæc quotidianæ communionis consuetudo, etiamnum hic Romæ viguerit, quam tamen quoad conjugatos minime approbat; verumtamen apud Orientales, ut S. Ambrosius et Chrysostomus dolenter referunt, hæc communionis frequentia in usu non erat, unde hic multos illorum, Eucharistiae communionem de anno in annum distulisse, valde lamentatur; id quod speciatim populo suo Antiocheno in homilia XL, improferat, fortiter conquerendo, illos ter saltem in anno ad communionem accedere consuevisse, id est, in Epiphania, in Paschate et Natali. S. Clemens Papa in constitutionibus suis² pariter de laudabili primorum Christianorum usu, quo quotidie post corporis et sanguinis sumptionem, a sacerdote in missa factam, ad sacram mensam accedere consueverunt, evidens perhibet testimonium. Imo S. Dionysius Areopagita, qui utpote S. Pauli discipulus primo seculo vixit, expressis his verbis scribit³: « Post evangelium et sacrarum litterarum lectionem, qui ad sumendam Eucharistiam parati non erant, foras

¹ BAR., an. 57, n. 151. — ² S. CLEM., 8 p., l. Const. ³ S. DION. AR., de Ecel. Hier.

« mittebantur, atque omnibus tradita communione divina, sacerdos gratias referens, finem mysterii imponit. » S. Basilius quoque in epistola quædam, hujus sacramenti frequentiam suis temporibus viguisse, his verbis testatur¹: « Singulis certe diebus communicare et percipere sancti corporis et sanguinis Christi sacramentum, bonum et fructuosum est, cum dixerit ipse perspicuis verbis: qui comediter carnem meam et biberit sanguinem meum, vitam habet eternam. Jam vero quis dubitet, quin vita frequentius partipare, non sit aliud omnino, quam frequenter vivere? quare igitur nos singulis septimanis communicamus Dominico die, feria quarta, in paracese et sabato, sed et per dies etiam alios, si martyris alicuius memoria celebretur? »

4. — Atque hinc factum est, quod prælati et pastores, qui saluti gregis sui superintendebant, omnem semper adhibuerint operam, ut pascui hujus frequentiam suis serio recommendarent, prout ex constitutionibus, canonibus et variis temporibus celebratis concilii colliguntur. Superius in variis discursibus Eucharistiam, veluti inexpugnabile quodam Ecclesiæ præsidium esse demonstravimus, unde Sapiens ait²: *Sapientia ædificavit sibi domum, miscuit vinum, proposuit mensam, misit ancillæ suas, ut vocarent ad arcem, etc., venite et comedite panem meum et bibite vinum*. At vero quænam sunt ancillæ istæ, ad convivas ad hanc mensam invitandos emissæ? Cajetanus per illas principes ecclesiasticos intelligit, qui auctoritate legum suarum, subditos ad hoc sacramentum astringunt³: « cor, » inquit, intelligere per excelsos civitatis, « non celos virtutibus, sed celos statu et officio, « quia superna Sapientia gubernat insima per medium, ideo ad ordinem divinæ Sapientiae spectat, « quod virtutes in factis hominum excelsorum in civitate (ubi aliis præsumt statu, auctoritate, officio vel consilio) excident et invitent alios ad cœlestè convivium, convenient enim eis ex officio. » S. Carolus Borromæus ad perpetuam cleri sui instructionem ita scribit⁴: « Ad saluberrimum hujus sacramenti frequenter sumendi usum, parochus fidelis cohortabitur atque excitabit, nascentis Ecclesiæ institutis, et exemplis, et sanctorum Patrum omnium consentiente doctrina et sententia œcumenicæ synodi Tridentinæ, quæ optaret quidem, fideles in singulis missis non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione communicare. » Cujus rationem Concilium Tridentinum his verbis breviter declarat⁵: « Quo ad eos sanctissimi hujus sacrificii fructus uberior proveniret. » Idem S. Carolus postquam in concilio Provinciali tertio parochis præcepisset, ut magna cum sollicitudine sub-

¹ S. BAS., in ep. ad Prov. — ² PROV., IX, 1. — ³ CAJ., b. — ⁴ ACT. ECCL. MED. — ⁵ CONC. TRID., sess. 13. — ⁶ ARIST., I. I Topic.

ditis frequentem communionem incularent, subiungit¹: « Quod si quis concionator, etiam regularis, aliquid contra directe indirecte dixerit, aut concionatus sit, Episcopus, in cuius urbe, diœcese, hoc ille admirerit, ei tanquam scandalum disseminanti, Tridentinæ ejusdem Synodi auctoritate interdicat prædicationem verbi Dei, ad cuius prædicationis munus nec idem restitutatur, nisi prius ejusdem Episcopi judicio satisficerit, eo ipso loco ubi scandalum, et offendit præbuerit. Itidem pro ratione culpæ corrifiantur, corrigantur, et satisfacere compellantur, quicumque vel sermonem habendo, vel colloquendo, hoc in genere offenderint. » Eadem quoque circa frequentiam communionis introducendam adhibita sollicitudo, ex concilio Provinciali quarto deducitur, in quo sequens conditum est decretum²: « Id magnopere Episcopus curat, ut vel per se, vel per alium, in adhortandi munere exercitatum, ac probatum etiam, inter communieandum, verborum pondere, et sententiarum quasi jaculis opportuna aliqua, et crebra, brevia, que cohortatione oculus collectus, cum ad frequentem sanctissimi Sacramenti usum excitetur, tum etiam commonefiat, quam periculosus existiosumque sit, ad sacram divini cibi mensam indigne accedere. »

5. — Omnes sacri canones, concilia, doctores sacri et Magistri spirituales in hoc unanimiter conspirant, quod communio, si non quotidiana, ad minus frequens consulenda sit, et in effectum reducenda; siquidem ad timoratam, et virtuosam vitam, non modo utilis, sed et necessaria est. Quem autem ob finem, Sapientiam Incarnatam sacramentum per modum cibi instituisse arbitramini? Respondet Concilium Tridentinum³: « Sumi autem voluit sacramentum hoc tamquam spirituale animorum cibum, quo alantur, et confortentur viventes, ut illius, qui dixit: Qui manducat me, et ipse vivet propter me; et tanquam antidotum, quo liberemur a culpis quotidianis, et a peccatis mortalibus præservemur. » Nec refert, quod in multis tales effectus non appareant, dum in peccata mortalia aliquando prolaborunt; absque adjutorio enim hoc prævio in barathrum longe profundius, et inextricabile iniquitatum forsan prolapsi fuissent: aut etiam nullum ex hoc cibo fructum capiunt alii propter malam suam indispositionem, in pœnam suæ contra hoc sacramentum ingratitudinis; non vero ob defectum Eucharistiæ, id quod accommode satis ex illa, confirmari potest Aristotelis doctrina, inquit⁴: « Non ideo malus medicus, si non semper sanet, si nihil, omiserit eorum, quæ sunt ex arte. »

6. — Cajuscumque alterius cibi cupiditas, et

¹ ACT. ECCL. MED. — ² IB., can. 236. — ³ CONC. TRID., sess. 13. — ⁴ ARIST., I. I Topic.

edacitas, condemnabilis est, præterquam hujus unius epuli, quod Ecclesia sancta appellat *sacrum Convivium*, de quo et Petrus Cellensis in hæc verba discurrit¹: « Procul dubio hujus mensæ edacitas inculpabilis, abstinere, culpa est et poena: absorbere vero, gloria et corona. Num forte ibi formidas consumptionem, ubi omne bonum exundat consummationem: non parce prandendum, ubi cibum invenis Deum. Hodie si totum præsumperis, totum cras sine dubio nihilominus habebis. » Aliud quoddam insigne hujus frequentie motivum S. Bernardinus tangit dicens²: « Spiritualiter in nobis quotidie aliquid deperditur, ex vi, et calore concupiscentiæ naturalis per peccata venialia, quæ diminuunt charitatem, sed per hoc sacramentum, quod est animæ spirituale nutrimentum, restauratur id, quod perdit anima per veniale peccatum, in hoc quod per hujus modi sumptionem peccata venialia dimittuntur, et in suscipiente charitas augetur; » citatque auctoritatem Sancti Ambrosii, dicentis: « Iste panis quotidianus sumitur in remedium quotidianæ infirmitatis. »

7. — Porro, ut hujus frequentis communionis nobis efficaciter imprimeretur necessitas, sacri interpres multos hujus frequentiæ salutares insinuant effectus. « Eulogiae particeps fias (verba sunt S. Cyrilli Alexandrini³, hoc titulo Eucharistiam honorant) credens, eam non mortis solum, verum etiam morborum nostrorum depellendorum vi pollere. Christus enim existens in nobis, sopit sævientem in nostris membris carnis legem, et pietatem in Deum exsuscit, perturbationes mortificat, delicta in quibus sumus, nobis non imputans, sed potius ut ægrotos sanans, confractum enim alligat, erigit lapsum. » Hanc autem S. Cyrilli propositionem, quoad salutem corporalem ab hoc pane provenientem, apud Sanchez sequentibus verbis declaratam invenio: « Moderatur, » inquit⁴, « nimium calorem, qui libidinem excitat posset, et inde reducitur corpus ad optimum temperamentum, ex quo bona valetudo resultat, ut effectus. » Et ideo in Missa, dum divino hoc pane nutrimur, ita Deo supplicamus: « Fiat nobis ad salutem mentis, et corporis, » non quod causet aliquam qualitatem corporalem, sed quia externa protectione, a rebus infirmitatem comparentibus, nos liberat. Abest quoque ab hoc convivio omne periculum nimirum repletionis, unde stomachus aggravetur, et ideo Venerabilis Petrus Cellensis ait⁵: « Ventremne times onerare? imo abundanter accipere, si mentem et ventrem vis relevare. Onera namque tollit, non imponit, non in ventre tumor, non in venis excrescit superfluus humor, cor

¹ PETR. CELL., *de pan.* — ² S. BERN., t. I, s. 54. — ³ S. CYR. ALEX., l. IV in *Joan.* — ⁴ SAN., l. de sacr. disp. — ⁵ PETR. CELL., *ib.*

« petit, et sanat, cor implet, et mundat, cor lustrat, et illustrat. Cibus ille vitam sine molestia parat, levamen sine gravamine, immortalitatem sine corruptione. » Sancta Gertrudis die quadam a cœlesti Sponso suo solutionem hujus dubii, circa continuam, et nunquam intermissam Eucharistiae frequentiam, poposcit⁶, cui ille respondit: « Cum meæ deliciæ sint, esse cum filiis hominum, et ego hoc sacramentum ex magno affectu in meam commemorationem retractandum, et sedulo suscipiendum reliquerim, insuper per hoc me cum fidelibus remansurum usque ad consummationem sæculi obligaverim, quicunque aliquem, qui non sit in peccato mortali, verbis vel suasionibus retraxerit, ille quodammodo meas delicias (quas in his habere possem) impedit vel interrupit. » Idem Sanchez aliquos pariter virtutis actus, Deo acceptissimos, qui in communione exercentur, considerat, quos Salvator noster nobis communicari magnopere cupit; dicit enim hic Doctor: « Représentat summam Dei charitatem, qua pro nobis passus est, secundum illud: *Hoc facite in meam commemorationem*, infinitam ejus potentiam qua Christus Deus, et homo tam mirabiliter nobiscum esse voluit in tantilla sacramenti specie. Représentat immensam Dei bonitatem, qua se in refectionem animarum dare voluit nobis indignis cibum vitæ. Représentat ineffabilem ejus sapientiam, per quam eo ordine nos reparavit, quo cecideramus a statu innocentia, scilicet per cibum Paradisi. » Ven. Thomas a Kempis alias quoque frequentati hujus sacramenti manifestat effectus, dum ait⁷: « Quoties hoc mysterium recolis, et Christi corpus accipis, toties tuæ redēptionis opus agis, et particeps omnium meritorum Christi efficeris. » Qui quotidie integrum auri millionem lucrari posset, nullam profecto diem sine hoc lucro sibi comparato præteriret; quanto igitur avidiores esse debemus in sumendo hoc sacramento, in quo sunt omnes thesauri sapientia et scientia. Det? Ideo oportet inquit idem pius auctor⁸ in alio loco, « ideo oportet me frequenter ad te accedere, et in remedium salutis meæ recipere, ne forte deficiam in via, si fueris cœlesti fraudatus alimonia; sic enim tu misericordissime Jesus prædicans populis, et varios curans languores, aliquando dixisti: nolo eos jejunos dimittere in domos suas, ne deficiant in via. » Nos viatores sumus, quotidie peregrinamur, ac proinde quotidie refectione indigemus. Imo Sanchez in ea est opinione, incomparabiliter majorem esse numerum honorum a frequentata communione sacra provenientium, quæ ignoramus, quam quæ novimus, aut in nobis experimur⁹: « Ejus judicii sum, » inquit, « esse innumerabiles effectus hujus sacramenti, a

⁶ Vita S. Gertrudis, l. III, c. 78. — ⁷ THOM. A KEMP., l. IV, c. 2. — ⁸ Ib., c. 3, n. 2. — ⁹ SAN., ib., d. 28.

« Theologis adhuc non cognitos, et multo plures, quam qui de facto cognoscuntur. » Sic enim quod in te sagitta quedam evibetur, nec tamen ab illa laedaris, forte sit ob Eucharistiae meritum, quam illo die sumpsisti. Quod maritus mulierem sortitus sit honestam, prolem statui suo correspondentem, filios bene disciplinatos, et minime degeneres, id factum esse credibile est, solum in hujus frequentiæ remunerationem. Quod ager tuus sit fertilis, census et redditus tui temporales feliciter prosperentur, cum tamen aliis contrarium accidat (discursus est hujus doctoris) forte id evenit, quia Deus ex parte sua tibi monstrare vult retributionem, pro cultu et reverentia, qua sanctissimum corpus ejus prosequeris. Citatque auctoritatem Granatensis, in hæc verba scribentis: « Plura sunt mala, a quibus Deus hominem indemnum eripit, quam sunt bona, quibus condecoratur, quapropter ait ipse: tot beneficia erga me impensa considero, quibus malis eripior. »

DISCURSUS XLV.

COMMUNIO QUOTIDIANA VARIIS COMMENDATUR RATIONIBUS ET AUCTORITATIBUS; SOLUTIS IN CONTRARIUM OBJECTIONIBUS, TANDEMQUE, QUIDQUID AD HOC PUNCTUM SPECTARE VISUM EST, PLENIUS DISCUTITUR.

IDEA SERMONIS. — 1. Per Panem quotidianum intelligitur S. Euch. — 2. Hinc concluditur, quotidie illam sumendam. — 3. SS. Euchar. instituta est in remedium præservativum peccatorum. — 4. Pulchrum exemplum frequentiæ communionis, ejusque utilitatis. — 5. Salubris admonitio S. Francisci ad sacerdotes celebraturos. S. Bonav. miraculo instruitur quotidie celebrandum esse. — 6. Adducuntur rationes et argumenta contra frequentem communionem. — 7. Omnibus supra positis argumentis respondet et refelluntur et primo primum. — 8. Quænam sit debita præparatio ad hoc sacramentum. Non interstictum temporis, sed munditia conscientia requiritur, ut digne accedas ad hoc sacramentum. — 9. Refellitur objectio secunda. — 10. Refellitur objectio tertia et insinuat, quod in virtutibus radicatis sæpe licet accedere. — 11. Explicatur sententia S. Aug. — 12. Instruuntur et tepidi et ferventes quoad accessum ad S. Communionem — 13. Regula certa in hac re præscribi non potest.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.
Lucæ, xi, 3.

1. — Increata, et Incarnata (Sapientia, primaque et æterna veritas, de quadam a Collegio Apostolico, ad modum orandi docendum postulata, orationem quotidianam, sive dominicam iisdem dictavit, quam Tertullianus¹ breviarium totius Evangelii appellat, in

¹ TERT., l. de or.

qua inter alias petitiones, panem quoque sacramentalem, et hunc quotidianum petere nos voluit: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*. Hoc enim sensu hæc verba ab auctoribus classicis expontuntur. S. Augustinus vel quisquis alius auctor est illius sermonis, qui est *xviii de verbis Domini*, super hæc verba ita scribit²: « Non iste panis, qui vadit in corpus, sed ille panis vitæ æternæ, qui animæ nostræ substantiam fulcit. » Unde S. Matthæus ubi Vulgata nostra legit *quotidianum*, ponit *supersubstantiale*. S. Ambrosius de sacramento disserens, inquit: « Iste panis vitæ æternæ qui animæ nostræ substantiam fulcit, panis quotidianus est; accipe ergo quotidie, quod quotidie tibi prospic; sic vive, ut quotidie merearis accipere. » S. Cyprianus de oratione quotidiana disserens, pariter per hunc panem, Eucharistiam interpretatur: « *Panem nostrum*, id est, Christum dari nobis quotidie petimus, ut, qui in Christo manemus, et vivimus, a sanctificatione, et corpore ejus non recedamus. » S. Augustinus quoque id ipsum alibi confirmat dum ait: « Pro sacramento corporis Christi; quod quotidie accipimus. » In alia quoque ipsius homilia legimus sequentia: « Intelligitur hoc etiam valde bene: *Panem nostrum da nobis hodie*, id est, Eucharistiam tuam quotidianum cibum. »

2. — In controversiam nequaquam vocari potest, quin manna inter cæteras Eucharistiae figuræ principiatum obtineat; hoc autem quotidie mane colligi, excepto sabbato, voluit, idque ob majorem diei illius, in quo fieri debebat, reverentiam. S. Apostolus de primitiæ Ecclesiæ fidelibus inquit: *Nostrum autem primitas Spiritus habentes*; hi autem, ut in praecedenti Discursu probavimus, quovis die communionem sacram sumebant: « Quotidie, » inquit S. Basilus ad Cæsarium³, « participare corpore et sanguine Christi, bonum et fructuosum est. » S. Augustinus in supradicto sermone S. Job exemplum in medium adducit, dicens⁴: « S. Job quotidie pro filiis offerebat sacrificium, ne forte aliquid vel in corde, vel in sermone peccasset. Ergo tu audis, quod quotiescumque offertur sacrificium mors Domini, resurrectio Domini, elevatio Domini significantur, et remissio peccatorum, et panem istum vitæ nostræ quotidianum non assumis? Qui vulnus habet, medicinam requirit; vulnus est, quia sub peccato sumus, medicina est cœlestis, et venerabile sacramentum. » Optima est ratio, qua S. Thomas id ipsum probat, inquiens⁵: « Hoc sacramentum est cibus spiritualis, unde cibus corporalis quotidie sumitur; ita hoc sacramentum quotidie sumere laudabile est; » et quidem unum

² S. AUG., in App. de div. — ³ S. AMBR., l. V de sac.

⁴ S. CYP., de or. Dom. — ⁵ S. AUG., l. II de Ser. Dom. in mon. — ⁶ ROM., VIII, 23. — ⁶ S. BASIL., ad Cæs.

⁷ S. AUG., in App. de div. — ⁸ S. TH., 3 p., q. 80.